

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030508 «Фінанси та кредит»
за спеціалізацією «Банківська справа»
на тему:
«Організаційно-методичні засади діяльності сучасних банківських
установ в Україні»

Виконав: студент 4 курсу, групи 2
Факультету фінансів та банківської справи

МУТИЧКО Ю.В.

Керівник: к.е.н., доцент

СЕРГЄЄВА О.С.

ОДЕСА - 2019 року

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах економічної нестабільності банківська система України не мобілізувала й не реалізувала всі властиві їй стимулюючі можливості. Невирішеними залишаються проблеми підвищення рівня капіталізації банків, управління ліквідністю, ефективності функціонування банківської системи, вдосконалення державної стратегії розвитку банківської системи, що сприяє її стабільної та ефективної діяльності. Виходячи з цього виникає об'єктивна необхідність проведення аналізу теоретичних основ банківської системи та розробки рекомендацій щодо її поліпшення.

Актуальність теми полягає в тому, що банківська система є однією із найважливіших складових фінансового ринку, а її стабільність та розвиненість – необхідною умовою розвитку національної економіки. Ключовим завданням банківського сектору є перерозподіл фінансових ресурсів між населенням, суб'єктами господарювання та державою у пріоритетні галузі економіки.

Концентруючи основну масу фінансових ресурсів і спрямовуючи кредитні потоки в ефективні галузі економіки, банки відіграють провідну роль у розвитку кожної країни.

Даній темі приділяють значну увагу науковці і практики банківської галузі. Великий внесок у дослідженні депозитів виступили наступні вітчизняні науковці: Д.Д. Гладких, І.С. Гуцал, О.В. Дзюблюк, О.Т. Євтух, М. Зверяков, Л. Кузнецова, В. Коваленко, О. Сергєєва, М. Савлук, О.Лаврушин, Л.Жердецька, О.Орлюк, Ю.Оніщенко.

Метою дослідження є дослідження теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення розвитку діяльності сучасних банківських установ в Україні.

Реалізація поставленої мети обумовила необхідність вирішення в роботі таких **завдань**:

- визначити закономірність історичного розвитку банківських установ;
- ознайомитись з правовим та законодавчим регулюванням щодо організації діяльності банків в Україні;
- провести аналіз сучасного стану діяльності банків;
- оцінити діяльності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» на ринку капіталів в Україні;
- ознайомитись з організацією діяльності сучасних банків в умовах цифрової економіки;
- розробити пропозиції щодо розвитку ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» на ринку України.

Об'єктом дослідження є процес організації діяльності банків на вітчизняному ринку.

Предметом дослідження є організаційно-методичні засади та процес організаційного регулювання банківської діяльності.

Інформаційною базою дослідження становлять матеріали фахових періодичних видань, закони та нормативно-правові акти органів державної влади, до видання яких віднесено регулювання діяльності КБ в Україні; дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, аналітичні та статистичні матеріали Національного банку України, фінансова звітність КБ, офіційні ресурси мережі Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (54 найменування). Загальний обсяг роботи становить 77 сторінки. Основний зміст викладено на 50 сторінках. Робота містить 18 таблиць, 15 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ СУЧАСНОГО БАНКУ**» було досліджено, що слово «банк» походить від італ. «banco», що означає лава, стіл, на якому середньовічні італійські міняйли розкладали свої монети. Поступово діяльність міняйл розширюється до приймання на зберігання грошових коштів, видачі позик за рахунок власних і залучених коштів. Пізніше з'являються перші банки, які здійснюють розрахункові операції, видають кредити і приймають депозити. Вважається, що перший банк був заснований в 1171 р. у Венеції, а у XIV-XV ст. Виділено шість основних етапів розвитку банківської діяльності:

- I етап: від античності до виникнення Венеціанського банку;
- II етап: з 1156 р. до заснування Англійського банку в 1694 р.;
- III етап: з 1694 р. до кінця XVIII ст.;
- IV етап: з початку XIX ст. до кінця XIX ст.;
- V етап: з початку XX до початку XXI ст.;
- VI етап: з 2008 р. до теперішнього часу

Досліджено загальну характеристику розвитку електронного банкінгу в Україні в 2018-2019 роках, також досліджено структуру клієнтів ринку електронних банківських послуг

Зазначено, що діяльність українських банків регламентується нормативно-законодавчою базою України, а саме Конституцією України (від 28.06.1996 № 254к/96-ВР), Законом України «Про Національний банк України» (від 20.05.1999 № 679-XIV), Законом України «Про банки та банківську діяльність» (від 07.12.2000 № 2121-III), Законом України «Про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів», Постановою Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 року № 368 «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні».

У другому розділі «**АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ**» досліджено, що для забезпечення фінансової стабільності та підвищення

фінансової ефективності банківської системи у цілому, кожен банк повинен підвищувати свою конкурентоспроможність, яка реалізується не тільки через впровадження нових продуктів і послуг, а за допомогою більш зваженого інноваційного підходу до власних бізнес-моделей враховуючи, що багато з них виходять із фінансової кризи досить важко і потребують дієвих заходів для відновлення. Визначено спосіб, через який компанія отримує дохід і прибуток від своєї діяльності, а саме – через бізнес-модель.

Визначено, що за аналізований період 2017-2019 рр. загальна кількість банківських установ в Україні знизилась. У 2017 році працювало 96 банківських установ, у 2018 році вже 82 банківські установи та на початок 2019 їх кількість сягала 77 одиниць.

Наведена кількість банківських відділень у південному регіоні країни: Дніпропетровська область 775 одиниць, за нею Одеська область–624 одиниці. В інших областях спостерігається значно менша кількість відділень: Запорізька – 384 відділення; Миколаївська – 238 відділень, та Херсонська область, яка має 203 відділення банків.

Розглянуто капітал банківської системи України, визначено, що іноземні банки краще за вітчизняні відреагували на заклики НБУ щодо підвищення капіталізації, збільшивши протягом кризи загальний обсяг власного капіталу, у той час як власний капітал банків з українським капіталом знизився.

Розглянуті сумарні активи та сумарні пасиви українських комерційних банків за період 2017-2019 рр., на початок періоду. За 2017-2018 рік загальна кількість пасивів зростала, але на початку 2019 року ми бачимо невеликий спад, це зумовлено зниженням зобов'язань банків та зниженням коштів суб'єктів господарювання. Капітал банків знизився на 2018 рік, порівняно з 2017 роком, але у 2018 році порівняно з 2019 роком збільшився. За аналізований період відбувалось поступове зменшення зобов'язань банків в іноземній валюті з кожним роком. Кошти небанківських установ та кошти фізичних осіб зростали з кожним роком. Загальна кількість активів у 2018 році порівняно з 2017 роком збільшилась за рахунок збільшення загальних активів (нескорегованих на резерви та нескореговані в іноземній валюті), готівкових коштів, строкових вкладів в інші банки і кредитів іншим банкам та кредитів державним органам, суб'єктам господарювання, фізичним особам та небанківським фінансовим установам. Протягом всього періоду зростали строкові вклади в інших банках і кредити іншим банкам. На початок 2019 року спостерігається зменшення загальних активів, в більшості це зменшення відбулося за рахунок активів в іноземній валюті, коррахунків, відкритих в інших банках, зменшення цінних паперів та виданих кредитів.

Наведено Динаміка рентабельності активів та рентабельності капіталу банків України за 2017- 01.04.2019 рр. Доведено, що перевищення витрат над доходами призвело до збиткової діяльності, що, в свою чергу, вплинуло на негативні значення показників рентабельності активів та рентабельності капіталу у 2017 році. Проте, показники рентабельності у 2018 та на початку 2019 року зросли. Показники рентабельності капіталу і рентабельності

активів показують ефективність діяльності банку. Дані показники показують акціонерам віддачу капіталу банку. Показник рентабельності активів свідчить про прибутковість операцій банку. Високе значення показника вказує на ефективне використання активів банку, але в той же час може відображати високу ризикованість операцій.

Низькі показники рентабельності можуть бути пов'язані з недостатньою величиною клієнтської бази або із консервативною інвестиційною політикою банку. Якщо рентабельність перевищує середні значення по банківській системі, то це є наслідком значної частки дешевої клієнтської бази, вдалих спекулятивних операцій, розміщення активів в високоприбуткові операції.

У третьому розділі **«НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ»** розглянуто міжнародні банківські системи та напрямки удосконалення для України на досвіді цих систем.

Визначена тенденція зменшення кількості банківських установ в країнах ЄС у період з 01.01.2009 р. до 01.01.2019 р. У 2009 р. в ЄС функціонувало 8525 банків, а вже в 2018 році 6250 банків. За даними ЄЦБ, у 2018 році найбільше скорочення в абсолютному вираженні відбулося в Німеччині (-70 одиниць), Італії (-65), Угорщини (-49) і Австрії (-43). Швеція (+3 одиниці) і Великобританія (+15) були єдиними країнами, в яких кількість кредитних організацій збільшилася.

Доведено, що зміна кількості банків не впливає на якість економіки країни. Так у Німеччині станом на 2009 рік кількість функціонуючих банків становила 1907 одиниць, а вже у 2019 309 одиниць; у Франції 644 одиниці, на сьогоднішній день країна має 97 банків; у Польщі функціонувало 708 одиниць, діючих залишилось 63 банки; в Україні у 2009 році функціонувало 184 банки, на 2019 рік в Україні функціонує 77 банків.

Доведено, що цифровізація несе серйозний виклик існуючим бізнес-моделям, в тому числі в банках, які сьогодні проходять процес трансформації по всьому світу. Швидко зростає обсяг ринку мобільних і безконтактних платежів, P2P сервісів, цифрових валют тощо. Банки досліджують можливості застосування технологій блокчейн, big data та ін. Кількість цифрових банків в світі зростає - і найбільшу динаміку показують організації, у яких взагалі немає власних офісів і банкоматів. Їм краще вдається враховувати звички клієнтів, пропонуючи особливі умови, незвичайні для банківського ринку, а також додаткові нефінансові послуги. Незважаючи на зростаючі темпи цифровізації, повністю цифровий банк на українському ринку поки лише один – «Monobank». Причина деякого гальмування визначається специфікою кожного конкретного банку, а також жорсткими регламентами. Сформовані раніше ІТ-інфраструктури відрізняються малою гнучкістю і складністю інтеграції з новими рішеннями. Однак традиційні банки створюють у своїй структурі або поза нею блоки цифрового бізнесу і прагнуть бути в тренді, впроваджуючи окремі цифрові рішення.

Розглянуто нові додаткові можливості для розширення бізнесу - наприклад, за рахунок продажу партнерських продуктів (через цифровий marketplace, а також реалізацію концепції white label) поки мало поширені серед українських банків. В першу чергу стримуючий фактор тут - неочевидність монетизації, відсутність явних успішних кейсів, в тому числі в світовій практиці.

Більшість банків використовують для завдань цифровізації самостійно розроблений ПО. Так як відзначають, що не знаходять на ринку відповідного рішення «під ключ», в зв'язку з чим розглядають в тому числі і закордонні платформи. Великі банки зацікавлені в максимізації конкурентної переваги при цифровізації. Це визначає зміщення пріоритетів у бік власної розробки. Діджиталізація банків - світова тенденція. Сучасний ритм життя змушує економити головний ресурс - час. Що цікаво, фінансова криза, яку пережила Україна, змусила банки розвиватися більш динамічно.

Україна активно розвивається в напрямку цифровізації банківських послуг, і на ринку вже є досить успішні онлайн-проекти. Але незважаючи на діджиталізацію і автономність, фізичні відділення будуть ще актуальні в найближчі часи, як вже зазначалось вище.

Досить цікавим є те, що у майбутньому кількість таких банків буде лише збільшуватися, хоча швидкість більше залежатиме не від зрілості самих банків, а від готовності клієнтів повністю відмовитися від старих звичок.

Діджиталізація настає з усіх боків. Розумні гаджети, хмарні системи і енергозберігаючі технології спонукають бізнес до стрімких змін. Від швидкості реакції на ці виклики часу залежить майбутнє малого і середнього бізнесу. Розглянемо основні сервіси, які підтримують ІТ- проекти.

Надалі, так як ми досліджували та оцінювали банківську діяльність ПАТ «Райффайзен банк Аваль», ми можемо зробити такі висновки: банк є одним з банків-лідерів на території України та займає третє місце у рейтингу з довіри до банку після АТ КБ «Приватбанк» та ПАТ «Ощадбанк». Але хоча ПАТ «Райффайзен банк Аваль» має мобільний додаток «Raiffeisen online», він ще недостатньо розвинутий для випередження суперників. З плюсів можна сказати, що «Райффайзен онлайн» це єдиний банківський додаток, яке має демо-версію. Функціонал можна переглянути навіть якщо ви не є клієнтом ПАТ «Райффайзен банку Аваль». Стандартний набір опцій виглядає просто і інтуїтивно. Карти з відділеннями та банкоматами, курси валют, переказ коштів, історія транзакцій, шаблони для оплати. Відмінною рисою цього додатка є зручний інтерфейс для погашення кредиту та переведення коштів на депозит. З цього року у мобільного додатка є можливість переказувати кошти на рахунки інших банків.

З проведеного дослідження можемо надати банкам такі пропозиції: змінити парадигму створення фронт-офісних рішень, а саме в принципі відмовитися від впровадження комплексних монолітних систем. Перш за все, вважаємо, що легше і правильніше розробити платформу під клієнта в новій мікросервісній архітектурі. Це дозволить розділити презентаційний шар і всю міддл- і бек-частину. Тобто, інтерфейси в 100% випадках клієнти

модифікуватимуть під себе. Більш того, сьогодні все більше банків хочуть у всіх каналах мати адаптивні, легко змінювані, зручні і дуже красиві інтерфейси з графікою, картинками, різним поданням інформації і т.д. І з цим завданням відмінно справляються компонентно-орієнтовані порталні технології, зокрема, різні, в тому числі open source, фреймворки. Друга важлива складова - це безпосередньо платформа, яка реалізовує весь функціонал і його логіку. І тут гігантським кроком вперед стає розвиток SOA-архітектури в сторону так званих мікро-сервісів. Банківська діяльність в інтернеті є дуже надійною, так як фінансові установи постійно працюють над надійністю онлайн-кабінетів користувачів. При цьому використовуються різні методи шифрування даних і запобігання перехоплення трафіку. Простіше кажучи, на сервері банку всі відомості зберігаються в закодованому вигляді.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі на здобуття освітнього ступеня бакалавра наведено теоретичне узагальнення і вирішення завдань, які полягають у визначенні закономірностей історичного розвитку банківських установ, правового та законодавчого регулювання щодо організації діяльності банків в Україні, організації діяльності сучасних банків в умовах цифрової економіки.

Написана кваліфікаційна робота дала змогу зрозуміти організаційну структуру та принципи розвитку банківської системи України. Аналізуючи показники діяльності національної банківської системи за період 2017-2019 років можна зробити висновок про стабільне функціонування та розвиток банківської системи України, адже спостерігалось підвищенням фінансової стабільності, рівня капіталізації банків, поліпшенням якості активів, зменшенням ризиків у банківській діяльності, а також наявність позитивних структурних змін в капіталі банків.

В результаті написання кваліфікаційної роботи було здійснено характеристику ПАТ «Райффайзен банк Аваль»; проведено аналіз основних показників банку, здійснено аналіз фінансових результатів діяльності банків України та ПАТ «Райффайзен банк Аваль»; проведено аналіз депозитного та кредитного портфелю банків України та ПАТ «Райффайзен банк Аваль»; проведено аналіз капіталу банків та аналіз міжнародного досвіду для України.

За результатами виконаної кваліфікаційної роботи зроблено такі висновки:

1. Становлення банківської системи тісно пов'язане зі створенням ефективного механізму управління банківською діяльністю, дійової системи регулювання і контролю. Це, у свою чергу, потребує глибокого вивчення основ сучасної банківської справи, дослідження сутності й особливостей надання різноманітних банківських послуг, відстежування та врахування міжнародного досвіду, а також перспективних можливостей розвитку

фінансово-кредитної системи України в цілому. Триває позитивна тенденція до підвищення рівня капіталізації, передусім – за рахунок збільшення статутного капіталу відповідно до вимог Закону України «Про банки і банківську діяльність» та нормативно-правових актів НБУ.

2. Позитивним є входження у банківський сектор України іноземного капіталу та власне іноземних банків, які мають змогу акумулювати вільні активи за ціною нижчою ринкової в Україні та видавати кредити на розвиток реального сектору економіки та поточне споживання. Дана тенденція зростання іноземного капіталу на національному фінансовому ринку є поштовхом до розвитку конкуренції на ринку капіталів, покращення рівня обслуговування, здешевлення кредитних ресурсів та підвищення ставок по депозитним операціям.

3. Незважаючи на певні позитивні зміни, все ж є проблеми оптимізації кількісної структури банків. Але у ході нашої роботи ми визначили, що цей негативний момент можна розглядувати як позитивний, так як банки вдало конкурують одне з одним та розвивають інтернет-банкінг у країні.

4. Кількість клієнтів інтернет-банкінгу стрімко зростає з кожним роком, але є проблема фінансової безграмотності, яку потрібно вирішувати шляхом відкритих лекцій від банків тощо. Це є великою проблемою для країни так як більшість населення не вміє правильно оцінювати ризики. Наприклад, люди віддавали гроші банкам які обіцяли високі відсотки, але мали сумнівну репутацію або ризикову бізнес модель. Високий дохід досить часто означає високий ризик і, здається, не всі в Україні це розуміють.

5. Українці не вміють планувати та робити накопичування. Багато людей або не зберігають гроші взагалі, або зберігають недостатньо. Тому на пенсії вони біднішають.

6. Населення України є фінансово неграмотним, тобто пересічні українці не зовсім розуміють як працює економіка. Досить часто стан економіки оцінюється через курс долара, а не через рівень безробіття чи рівень зарплат на ринку та очікування змін цих показників в майбутньому.

На нашу думку, фінансова грамотність та освіта це питання економічної безпеки України.